

czenia wzorów funkcjonujących zachowań i wartości przez pokolenia, powodujące sieroctwo społeczne, a w związku z jego występowaniem konsekwencje tak dla sfery indywidualnej, jak i społecznej.

Kolejny artykuł: *Resocjalizacja jako szansa na podtrzymywanie integralności rozwoju w sytuacji występujących obciążeń*, dr. Tomasza Wacha, znanego w środowisku lubelskim pedagoga resocjalizacji, prezentuje w szerokim znaczeniu resocjalizację, która – jego zdaniem – powinna przede wszystkim przedstawiać oferty dotyczące zniwelowania niekorzystnych przebiegów socjalizacyjno-rozwojowych.

Ostatnie artykuły: *Społeczne elementy pedagogii chrześcijańskiej*; *Pedagogia społeczna Mistrza z Nazaretu* oraz *Katolicka myśli społeczna a pedagogika społeczna, pedagogika opiekuńcza i pedagogika resocjalizacyjna*, autorstwa o. prof. Romana Jusiaka, omawiają różne aspekty chrześcijańskiego wychowania społecznego. Autor formułuje tezę, że pedagogia chrześcijańska opiera się na nauczaniu i wychowaniu Jezusa oraz filozofii personalistycznej (w jej chrześcijańskiej wersji). Tworzona teoria wychowawcza opiera się na niemalże dwudziestowiekowym doświadczeniu chrześcijaństwa. Celem chrześcijańskiej pracy wychowawczej jest integralny rozwój osoby, obejmujący wszystkie sfery ludzkiej osobowości, ze szczególną waloryzacją sfery duchowej. W pedagogii katolickiej uwzględnia się społeczną naukę Kościoła, która bierze pod uwagę aktualne uwarunkowania kulturowe i społeczne. Zmierza się ku wszechstronnemu, harmonijnemu rozwojowi człowieka. Autor szczegółowo charakteryzuje chrześcijańskie podejście do pracy socjalnej, opieki międzyludzkiej i działalności resocjalizacyjnej. Ponieważ jest to działalność ludzi wobec ludzi, zawsze muszą być uwzględniane zasady moralne. Kościół katolicki formułuje w tym względzie jednoznaczne normy, które wywodzą się z chrześcijańskiej zasady miłości bliźniego.

Recenzowana książka przeznaczona jest dla wszystkich zainteresowanych pedagogiką zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym. Prezentuje wiedzę dotyczącą pedagogiki, pedagogiki opiekuńczej i pedagogiki resocjalizacyjnej.

Ilona Gumińska
Katedra Pedagogiki Opiekuńczej KUL

JÓZEF KUŹMA, JOLANTA PUŁKA (red.), *Ku dobrej szkole skoncentrowanej na uczniach*, t. I i II, Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Oficyna Wydawnicza AFM 2014, ss. 310 i 348

Omawianą książkę z wielu względów uznać należy za wartościowy zbiór wiedzy dotyczącej szkoły. Publikacja stanowi owoc sympozjum, które odbyło się w dniach 10-11 czerwca 2013 r. w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

w Krakowie, zatytułowanego „Od tradycyjnej do przyszłej szkoły skoncentrowanej na uczniach”; symposium upamiętniającego 240. rocznicę powstania Komisji Edukacji Narodowej (14 października 1773).

Jak podkreślają sami Redaktorzy, wartość poznawcza publikacji uzasadniona jest długoletnimi badaniami prowadzonymi przez autorów tekstów oraz ich osobistym doświadczeniem. W książce odnajdujemy artykuły zarówno nestorów polskiej pedagogiki, jak i teksty młodych adeptów tej dyscypliny. Zawiera ona wypowiedzi tak teoretyków, jak i praktyków edukacji szkolnej. Nie bez znaczenia dla poziomu pracy jest także to, iż autorzy reprezentują różnorodne ośrodki naukowe z Polski oraz z zagranicy. W tomie pierwszym zebrano wypowiedzi takich autorów, jak: prof. Józef Kuźma, prof. Kazimierz Denek, prof. Jan Szmyd, prof. Tadeusz Aleksander, prof. Anna Karpińska, prof. Krystyna Chałas, prof. Teresa Olearczyk, dr Grzegorz Godawa, prof. Irena Adamek, dr Maria Kliś, doc. dr Stanisław Nieciński, dr Danuta Ulewicz-Adamczyk, dr Barbara Janina Grzyb, dr Anna Pekaniec, dr Izabela Buchowicz. Tom drugi zawiera natomiast artykuły, których autorami są: prof. inż. Janusz Morbitzer, dr Joanna Bierówka, prof. Anna Sajdak, dr Emilia Musiał, mgr Marta Darasz-Szuba, prof. Olena Bocharova, prof. Teresa Giza, dr Joanna Pułka, dr Mariusz Dobijański, prof. Zofia Brańka, dr Beata Zinkiewicz, dr Waldemar Jagodziński, mgr Maria Kuc, dr Alina Szwarc, mgr Michał Adamowicz, dr Marian Piekarski, Angelika Hejmej, Kamil Perończyk, mgr inż. Zbigniew Rusnak, mgr Jolanta Gajęcka.

Publikacja podzielona została na pięć rozdziałów, wyodrębnionych na podstawie kryterium tematyki zawartych w nich artykułów. Pierwszy rozdział zatytułowany został: *Teoretyczne podstawy współczesnej i przyszłej szkoły i szkolnictwa*, drugi: *Rozwój potencjału twórczego uczniów w szkole skoncentrowanej na uczniach*, trzeci: *Nowe media i technologie w szkole skoncentrowanej na uczniach*, czwarty: *Systemy i programy edukacyjne w wybranych krajach*, oraz rozdział piąty: *Wielostronne uwarunkowania kształcenia i wychowania w szkole skoncentrowanej na uczniach*.

Szczególną uwagę zwraca rozdział pierwszy, który pełni funkcję wprowadzającą w problematykę całej publikacji, zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i historycznym. Zawiera on bogaty materiał odnoszący się do systemu szkolnego w Polsce i na świecie, oraz analizy dotyczące współczesnego kontekstu społeczno-kulturowego funkcjonowania szkoły. Istotne wydaje się, że autorzy tekstów zebranych w tym rozdziale nie poprzestali na analizach dotyczących administracyjnych i ekonomicznych uwarunkowań działalności szkół, ale podjęli próbę określenia teoretycznych, kulturowych i społecznych uwarunkowań funkcjonowania systemu szkolnego. Przykładem wskazanego ujęcia jest wprowadzający, erudycyjny tekst prof. Józefa Kuźmy. Teoretyczne ujęcie problemu reprezentują także inni autorzy omawianego rozdziału. W aspekcie aksjologicznym są to wypowiedzi prof. Krystyny Chałas, prof. Teresy Olearczyk oraz dr. Grzegorza Godawy. Społeczno-kulturowy kontekst funkcjonowania szkoły i nauczyciela, zwłaszcza w aspekcie postmodernizmu oraz społeczeństwa wiedzy, poruszają artykuły prof. Kazimierza Denka, prof. Tadeusza Aleksandra, prof. Jana Szmyda, prof. Ireny Adamek.

Skupienie uwagi autorów tekstów na problematyce adekwatności funkcjonowania szkoły względem specyfiki rozwojowej dziecka, jego potrzeb, zainteresowań oraz współczesnego kontekstu życia charakteryzuje publikację nie tylko w aspekcie teore-

tycznym, lecz również w odniesieniu do szczegółowych problemów edukacyjnych. Wieloaspektowe rozważania prowadzone są w aspekcie problematyki rozwoju potencjału twórczego uczniów. Scharakteryzowane zostały podstawy dorobku nauk społecznych, zwłaszcza psychologii w aspekcie twórczości i uwarunkowań jej rozwoju. Analizy w tym zakresie uzupełniają teksty poświęcone znaczeniu biblioterapii, muzyki i plastyki, coachingu w edukacji skoncentrowanej na uczniu, w tym na edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami.

Inny zakres analiz prowadzony jest w aspekcie zastosowania nowych mediów w procesie nauczania i wychowania szkolnego. Uwagę autorów zwraca szczególnie Internet, dający plejadę narzędzi do wykorzystania w edukacji, jak np. nauczanie e-learningowe. Znaczenie i potrzeba wprowadzania nowych mediów w procesie edukacji opisana została nie tylko w aspekcie efektywności procesu dydaktycznego. Autorzy tekstów zwracają uwagę, że uzasadnienie wykorzystania nowych mediów w edukacji odnosi się do zmian społecznych, kulturowych oraz antropologicznych – w tym neurobiologicznych, obserwowanych wśród współcześnie żyjących dzieci i młodzieży. Cenny z tej perspektywy wydaje się wiedza uzyskana w ramach badań prowadzonych przez dynamicznie rozwijającą się kognitywistykę.

Istotny zbiór stanowią teksty o charakterze porównawczym. Publikacja zawiera interesujące analizy dotyczące struktury, celów, priorytetów, efektywności czy modeli kształcenia nauczycieli funkcjonujących w ramach systemów szkolnych oraz programów wsparcia dzieci uzdolnionych w takich krajach europejskich, jak: Ukraina, Bułgaria, Finlandia. Opisy zgromadzone w tej części pracy stanowią podstawę do refleksji nad aktualnym stanem i możliwościami zmian systemu edukacyjnego w naszym kraju.

Nieodzownym elementem publikacji poświęconej szkole pozostają rzecz jasna treści dotyczące kluczowych elementów funkcjonowania systemu szkolnego, między innymi: podstawie programowej, ewaluacji wyników kształcenia, funkcjom szkoły, zadaniom i uwarunkowaniom pracy nauczyciela, współpracy szkoły z rodzicami ucznia, problemem edukacji seksualnej, materialnym uwarunkowaniem pracy szkoły oraz specyfice funkcjonowania szkoły wiejskiej. Prowadzone analizy wyraźnie profilowane są na problematykę wspierania edukacji ucznia, przez co nabierając cech podejścia humanistycznego, skoncentrowanego na osobie ucznia.

Publikacja stawia sobie za cel opis i wyjaśnienie podstawowych, współczesnych tendencji funkcjonowania oświaty. Bez wątpienia zadanie to uznać należy za ambitne, gdyż dotyczy zjawisk i tendencji nowych, podlegających nieustannym zmianom, będących konsekwencją dynamicznych, niekiedy jeszcze dobrze niezbadanych przekształceń kultury oraz społeczeństwa (jak np. postmodernizm). Sądzę, że wieloaspektowa diagnoza przedstawiona w recenzowanej publikacji winna wzbudzić zainteresowanie pedagogów, wychowawców i nauczycieli. Chodzi przy tym nie tylko o specjalistów z zakresu pedagogiki szkolnej. Kultura pedagogiczna wymaga bowiem znajomości bieżących problemów edukacyjnych przez każdą osobę, teoretycznie i praktycznie zainteresowaną edukacją.

Piotr Magier
Katedra Pedagogiki Ogólnej KUL